

Sazba, tisk a výroba

KURZ KNIŽNÍ PRODUKCE

Obsah přednášky

- Grafické zpracování, DTP, sazečské programy
- Formát, layout, sazba, obálka
- Předtisková příprava
- Možnosti výroby, klasické vs. speciální provedení
- Materiály
- Inovace v knižní branži – e-booky, audioknihy, merch a doplňky, aplikace + AR

Technické parametry knihy

- Jedna z nejdůležitějších součástí přípravy a ekonomiky knihy
- Dohromady s nákladem určují tiskovou cenu
- Patří mezi ně:
 - Počet stran
 - Formát
 - Vazba
 - Papír
 - Barevnost
 - Ostatní kosmetická vylepšení (laky, ražby, folie, atd.)
- Technické parametry mohou být opravdu rozličné, je spousta možností, jak knihu ozvláštnit

Kompletace podkladů

- K sazbě je potřeba připravit kromě rukopisu také všechny ostatní podklady
 - Naformátovaný text s použitím stylů + případně tabulky aj.
 - Ilustrace a grafické prvky
 - Fotografie v dostatečném rozlišení
 - Skenované dokumenty
 - Finální technické parametry knihy (kromě počtu stran)
- Ideální rozlišení pro tisk knih je 300 DPI (bodů na palec)
 - Pro tisk knih je 300 DPI vždy dostačující, někdy stačí i méně
 - Výpočet velikosti: délka (cm) = $2,54 \times \text{počet bodů (px)} / \text{dpi (300)}$
 - Fotografie 24 MPx má dlouhou stranu cca 50 cm při 300 DPI

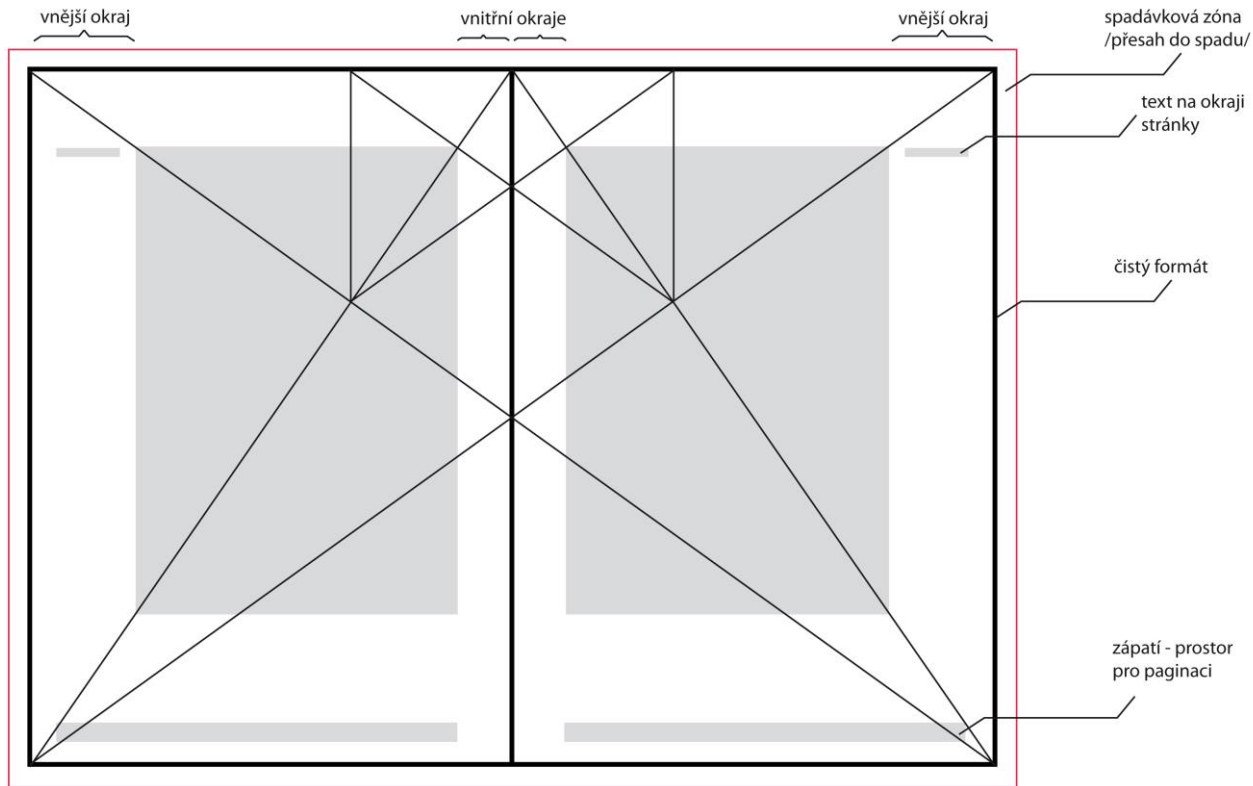
DTP a programy pro sazbu

- DTP neboli počítačová sazba od 80. let, původně pro osvit filmů nebo desek, dnes CTP
- Adobe InDesign
 - Nejrozšířenější, nejjednodušší, nejlepší propojení s ostatními programy
- Affinity Designer
 - Nejnovější, levnější varianta, zatím není plně kompatibilní s InDesignem, rychlý vývoj
- Tex/LaTeX (Tech/LaTech)
 - Obzvláště v akademických kruzích, ideální pro extra složitou sazbu třeba matematických vzorců
- Scribus
 - OpenSource varianta zdarma, ale uživatelsky nepříliš příjemný

Layout

- Rozvržení knižního bloku (sazebního obrazce)
 - Ve vydavatelské hantýrce znamená spíše grafický návrh knihy/stránky/dvoustrany
- Základní stavební prvek celkového vzhledu knihy
- Většinou se se sazečem/typografem delší dobu ladí
- Do připraveného layoutu se lije text a sází grafické a ostatní prvky
- Layout může být unikátní, ale i stejný pro desítky knih v rámci edic či řad

Zrcadlo sazby

Spadávkova je důležitá, pokud se tiskne na spad (až do kraje stránky) a na obálkách

Zdroj obr: Jiří Chlebus, g14pool

Boskovice

JAKA KUDA: autem (směr Blansko) / vlakem (přestup Skalice nad Svitavou)

KDY NEJLEPĚ: jaro – podzim (v zimě nebude možné plně využít herních prvků v Pilském údolí)

CO S SEBOU: náhradní oblečení pro malé vodníky

KDE SE STAVÍ: zmrzlina na náměstí, kavárny KaKaBu café, kavárna Prostor

KOČÁRKY: město ano, Pilské údolí ano, přechod mezi nimi ne

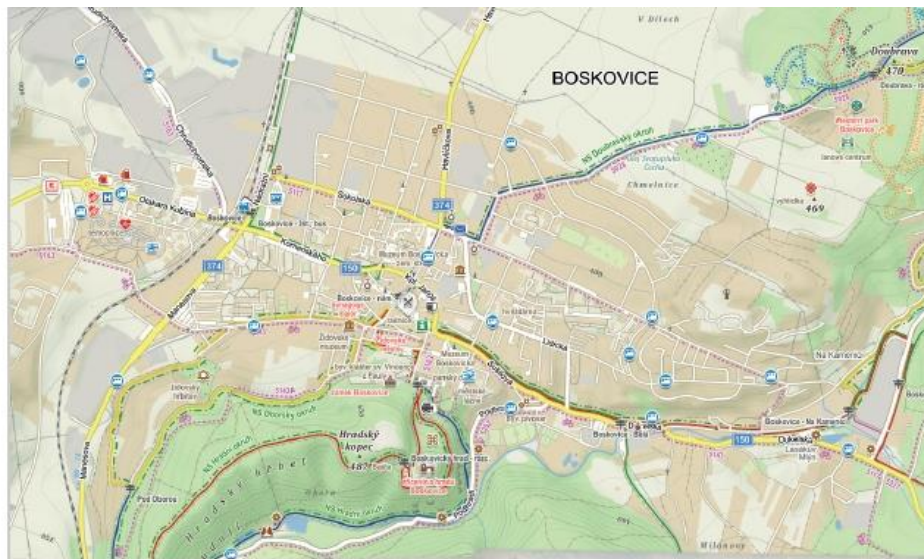
Boskovice nabízí na malém prostoru spoustu výletních cílů. Městečko, které se nachází 40 kilometrů od Brna, potěší všechny, kdo rádi zkombinují dobré občerstvení, městské památky a přírodu. Autem se sem dostanete asi za 40 minut, vlakem bude cesta trvat o 15 minut déle. Nádraží je z centra dobře dostupné.

Boskovice jsou na zážitky vskutku bohaté město. Zdejší **židovská čtvrť** je nejen dějištěm oblíbeného multižánrového festivalu, ale především hlavním zdrojem Genia Locí tohoto dvanáctitisícového města. Návštěvníka rozhodně potěší útulné kavárny dle moderních trendů, kterých je tu hned několik. Všichni malí dobyvatelé pak rozhodně nesmí vynechat ikonický **boskovický hrad** a po cestě k němu rekonstruované **letní kino** s obřím plátnem (největším ve střední Evropě). I taková obyčejná věc jako pobíhání po schodech a mezi sedadly může být pro děti dobrá zábava. Mezi skleníkem a panskou jízdárnou pak najdete v parku také malé dětské hřiště.

Od letního kina stačí seběhnout prudší sráz dolů (děti ho zvládnou, ale pro kočárky rozhodně není vhodný) a ocitnete se na ulici Podhradí vedoucí až k **Pilskému údolí**. Údolí kolem potoka Bělá nabízí velkou zábavu pro děti v podobě vodních mlýnků, které mohou samy roztáčet a ovládat. Po cestě uvidíte roztomilé sochy dřevěných zajíců či napodobeniny ptáků. U rybníka pak (k radosti rybářů :-)) děti mohou použít zvoničku nebo prozkoumat vodníky. Celé údolí se dá projít jako okruh směřující k židovskému hřbitovu s návazností na vlak nebo auto zaparkované v centru. Samotné údolí se dá projet i s kočárkem, přechody mezi údolím a městem však už bohužel nejsou pro kočárky vhodné. Do údolí lze zajet i samostatně autem, parkovací ploch je tu několik.

Dalším cílem v Boskovicích může být **Arboretum Šmelcovna** se zookoutkem nebo proslulé **westernové městečko**. Jak je vidět, jeden den na návštěvu Boskovic nejspíš nebude stačit.

Turistická vnitřní rozložení...

Boskovice

Jak a kudy: autem (směr Blansko) / vlakem (přestup Skalice nad Svitavou)

Kdy nejlépe: jaro – podzim (v zimě nebude možné plně využít herních prvků v Pílském údolí)

Co s sebou: náhradní oblečení pro malé vodníky

Kde se stavít: zmrzlina na náměstí, kavárny KaKaBu café, kavárna Prostor

Kočárky: město ano, Pílské údolí ano, přechod mezi nimi ne

Boskovice nabízí na malém prostoru spoustu výletních cílů. Městečko, které se nachází 40 kilometrů od Brna, potěší všechny, kdo rádi zkombinují dobré občerstvení, městské památky a přírodu. Autem se sem dostanete asi za 40 minut, vlakem bude cesta trvat o 15 minut déle. Nádraží je z centra dobře dostupné.

Boskovice jsou na zážitky vskutku bohaté město. Zdejší **židovská čtvrť** je nejen dějištěm oblíbeného multižánrového festivalu, ale především hlavním zdrojem Genia Loci tohoto dvanáctistibořitého města. Návštěvníka rozhodně potěší útulné kavárny dle moderních trendů, kterých je tu hned několik. Všichni malí dobyvatelé pak rozhodně nesmí vynechat ikonický **boskovický hrad** a po cestě k němu rekonstruované **letní kino** s obřím plátnem (největším ve střední Evropě). I taková obyčejná věc jako pobíhání po schodech a mezi sedadly může být pro děti dobrá zábava. Mezi skleníkem a panskou jízdárnou pak najdete v parku také malé dětské hřiště.

Od letního kina stačí seběhnout prudší sráz dolů (děti ho zvládnou, ale pro kočárky rozhodně není vhodný) a ocitnete se na ulici Podhradí vedoucí až k **Pílskému údolí**. Údolí kolem potoka Bělá nabízí velkou zábavu pro děti v podobě vodních mlýnků, které mohou samy roztáčet a ovládat. Po cestě uvidíte roztomilé sochy dřevěných zajíců či napodobeniny ptáků. U rybníka pak (k radosti rybářů :-)) děti mohou použít zvoníčku nebo prozkoumat vodníky. Celé údolí se dá projít jako okruh směřující k židovskému hřbitovu s návazností na vlak nebo auto zaparkované v centru. Samotné údolí se dá projet i s kočárkem, přechody mezi údolím a městem však už bohužel nejsou pro kočárky vhodné. Do údolí lze zajet i samostatně autem, parkovací ploch je tu několik.

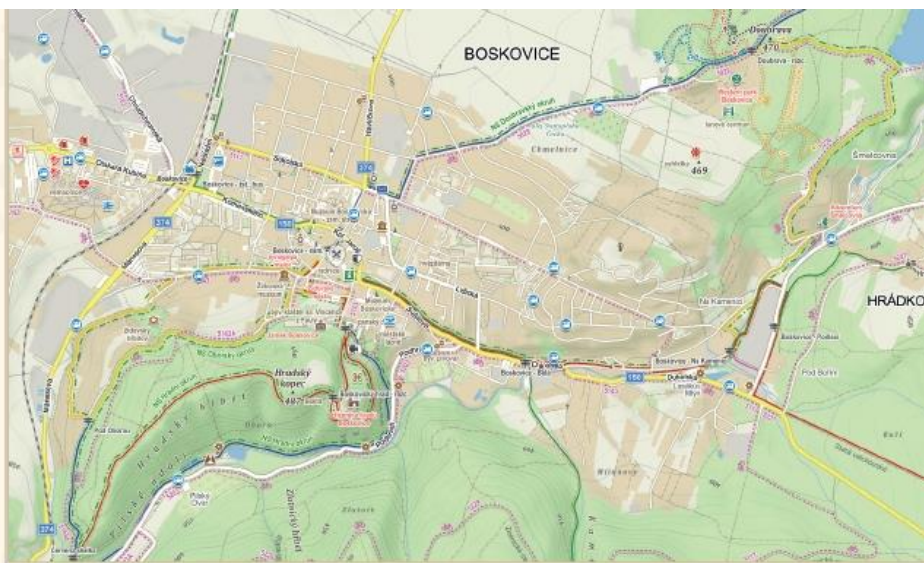
Dalším cílem v Boskovicích může být **Arboretum Šmelcovna** se zookoutkem nebo proslulé **westernové městečko**. Jak je vidět, jeden den na návštěvu Boskovic nejspíš nebude stačit.

Ita ipicitem in pligeni enihil id evel magnam, conse liquas quis cus aut quiaessed quia conseqe quibus es inum earchit, corit lit lab idemporest laccull andionet animagnis apidestet hiliquam, audis asperia plam ad quidi omnime nus, aceperu ptatque parupta nossint lique sapelliatem nem elique sum et quamus qui alissequatum as porissimus vel moluptas iusant labo. Lit eatias et fugias por soloriorem qui beatibu sanimini blabore que in nientiusUpicione in sciam clum terfes mei ta, nonessina, Pat ia maximisula ventilius Catium spero.

Podrobná mapa

Turistická vanklo, rozložení.

Sazba

- Nalítí samotného textu a obrázků do layoutu
- Musí se řídit typografickými pravidly, musí být esteticky zajímavá a čitelná
- Hladká sazba používá jeden druh a řez písma, smíšená více řezů
- Na konci sazby je připraven hotový tiskový výstup knižního bloku
- Jednoduché sazby jsou rychlé, jiné jsou extrémně náročné – obrazové publikace
- Hladký průběh sazby zajišťuje kromě grafika hlavně kvalitní příprava podkladů
- Kontrolu správnosti sazby zajišťuje redaktor, technickou kontrolu pak technický redaktor

Obálka a předsádky

- Grafické zpracování obálek je velmi důležité
 - Jde hlavně o celkový dojem z obálky, ne o detaily
 - Musí mít správné „žánrové ladění“
 - Hřbet by měl být v rámci možnost také zajímavý
 - Musí udělat dobrý první dojem, být přehledná a obsahovat informace o obsahu knihy
- Předsádky jsou často opomíjené, ale mohou vylepšit pocit z knihy
- Obálka se finalizuje až na konci redakční práce
- Je potřeba dosáhnout rovnováhy mezi informační hodnotou obálky a jejím přehlacením

Komunikace s tiskárnou

- Objednávka musí obsahovat:
 - Technické parametry
 - Výše nákladu
 - Způsob kontroly před tiskem (plotry, nátisky, makety, osobní kontrola v tiskárně)
 - Způsob doručení tiskových dat
 - Balení (po kolika kusech, jak) – např. po 10 ks do fólie
 - Doprava, dodání
 - Termín
- Tiskárna pošle konečnou tiskovou cenu a termín pro odevzdání podkladů
- Potvrzená objednávka

Předtisková kontrola, RIP

- Provádí ji nejprve technický redaktor a poté i tiskárna
- Preflight (Kontrola před výstupem) – zjišťuje problémy před tiskem
 - Rozlišení obrázků, RGB prvky, chybějící písma, netisknutelné tenké linky, apod.
- RIP – rozložení obrazu pro tiskárnu do tisknutelného rastru
- Kontrola „plotrů“ – tištěných nebo elektronických zripovaných dat
- Kontrola nátisků – digitální tiskové plotry, kontrola barevnosti a vyřazení archů
- CTP – výroba tiskových desek pro ofsetový tisk

V tiskárně

- Většinou ofsetový rotační tisk, případně tisk na plocho
 - Občas hlubotisk nebo u bibliofilí knihtisk, ale je to výjimka
- Skládání archů
- Kompletace knižního bloku – bigování, šití/lepení hřbetu
- Potisk a výroba vazby + speciální úpravy
- Lepení vazby
- Ořez
- Kompletace a balení

Formáty knih

- Občas se používají standardní formáty (A4, A5), ale je jich spíše menšina
- Často jsou odvislé od toho, kolik papíru se musí oříznout z archu (cena a ekologičnost)
- Vydavatelé mají většinou seznam ideálních standardních formátů
- Od obřích knih po kapesní, na výšku, na šířku i čtvercové
- Typičtější formáty:
 - Menší A5 (145x205 mm) – často beletrie
 - Menší B5 (160x230 mm nebo 167x225 mm) – často non-fiction, širší než A5, lepší na fotky
 - Seseknutá (A4 cca 210x260 mm) – např. kuchařky

Papír

- Bezdřevé
 - Ofset (B0) – většinou bílý, nenatíraný, nižší opacita 80-150g
 - Křída (KM a KL) – matný nebo lesklý natíraný bezdřevý papír, vysoká opacita, 115g+
 - Luxoart samt – oblíbený natíraný matný papír s vysokým volumenem, 105g+
- Dřevité
 - Novinový papír – na tisk knih se nepoužívá
 - Volumen – tisk převážně beletrie, barva chamois, 50-90g
- Luxusní a speciální papíry – hlavně pro tisk bibliofilí
- Výběr papíru ovlivňuje typ knihy, obrázky, cena, tloušťka knihy, apod.

Vazba

- Několik hlavních typů vazeb:
 - V1 – sešitová, železná sponka
 - V2 – brožovaná lepená, různé druhy (švýcarská, finská), nejpoužívanější, může mít chlopně
 - V3 – bloková vazba se sponkami šitými z boku, nepoužívá se
 - V4 – brožovaná, ale šitá nitmi
 - V5 – polotuhá vazba, nepoužívá se, pevné desky, ale měkký hřbet
 - V6 – leporelo, potahovaná lepenka
 - V7 – pevná, poloplátěná vazba, hřbet desek je potažen plátnem, zbytek papírem
 - V8a/b/c – klasická pevná vazba, šitá, potah lamino (a), papír (b) + většinou přebal nebo jiný potah (c)
 - Další vazby – kroužková, japonská, flexovazba

Povrchová úprava vazby

- Plátno
- Papír bez laminace
- Laminovaný papír – mat, lesk, samet
- Parciální laky (lesk/mat)
- Ražba – slepotisk, horká ražba s folií, digitální ražba
- Exotické materiály – kůže, semiš, apod.
- Přebal

Speciální prvky

- Výřezy na obálce i uvnitř knihy
- Kombinace ražeb, folií a tisku, flitrový lak
- Doplnkové prvky (plastové krabičky, zámečky, provázky, apod.)
- Vyklápěcí okýnka
- Samolepky
- Speciální přebaly a krabice